

על הרסע למנוייה של ועדת החקירה לחקר עסק-ביש חדש

ביום השני, השמיני בפברואר, הוד פסה מהדורה אחת של מעריב. לא אירעה אז שום תקרית גבול, ושום ידיעה סנסציונית לא הובאה לשולחן המערכת כדי שתשמש הצדקה להדפסתה של מהדורה שניה. אך בידי מוכרי העתונים נמצאו אותו יום שני סוגי מעריב.

סוג אחד כלל בצדו השמאלי של העמוד הראשון למעלה — במה שמתקרא בלשון המקצועית של העורכים בשם און — כותרת ראשית שגראתה שיגרתית: "ישראל הביעה את דאגתה באוני ארצות-הברית נוכח אספקת נשק אמריקאי לירדן". הסוג ה' שני נמכר כשכותרת זו חסרה. הכתם ה' לבן שהופיע במקומה הראה בבירור כי אותיות הדפוס הושחתו בכחונה.

בין הדפסת שני הסוגים השונים עבר זמן קצר בלבד. אולם באותן שעות כבר הוצאו לשוק רכבות טפסים של העתון. אחד מהם הגיע למשרד החוץ בירושלים, וכאשר ראתה שרת-החוץ גולדה מאיר את הידיעה שהתפרסמה באון, חשכו עיניה. הידיעה על אספקת הטנקים היתה אחד ה' סודות השמורים ביותר במדינה.

יום קודם לכן ערכה הממשלה דיון מדיני מקיף. במרכזו של הדיון עמדה סקירה רתה של שרת-החוץ על המצב המדיני של ישראל. את עיקר דבריה ייחדה גולדה מאיר למצב הפנימי של מדינות ערב, תוך הע' רכת פעולותיהן העתידות של מדינות אלה סביב בעיית הטיית יובלי הירדן.

בעת הערכת-המצב על עמדתה של ירדן, ביקשה שרת-החוץ מחברי הממשלה לתת אימון בניתוחה למרות שמסיבות מסוימות אין היא יכולה לגלות להם את כל העוב' דות הידועות לה. היא ציינה בפירוש כי היא חוששת מהדלפה, ובעניין זה אין היא מוכנה להסתכן.

אולם מה ששרת-החוץ העלימה מחברי הממשלה פורסם למחרת היום בידיעה רא' שית במעריב. טלפון אחד למערכת הצהרון הספיק כדי להשחית את הכותרת, ובכך החלה הדפסת הסוג השני. טלפון דומה הורם גם לידיעות אחרונות, שגם בו הת' פרסמה אותה ידיעה עצמה. אולם גליונות

שלישיה חשודה: פרס מחליף אינפורמציה עם שגב ובן-פורת

אשכול-גולדה-אבן, בהשראתו של סגן שר-הבטחון נכתבו בעתונות הישראלית מאמ' רים רבים שתלו את הקולר באורינטציה האמריקאית של ממשלת אשכול לעומת ה' אורינטציה הגרמנית של בן-גוריון. פירסום הידיעה על הסיוע האמריקאי ל' ירדן יכול היה רק לשרת פרשנות זאת, שכן הוא הציג את ארצות-הברית כמדינה שאין לסמוך עליה, ולא רק ביום סגריר. אם האמריקאים מספקים ישירות נשק ל' ירדן בשעה שהם מסרבים לספקו לישראל,

של הממשלה וכי המדליף יבוא על עונשו. הוא נשא עמו הבטחה אישית של לוי אשכול להרגעת זעמם של האמריקאים: ש"ממשלת ישראל תנקוט בכל הצעדים ה' דרושים כדי שמקרים כאלה לא ישנו ב' עתיד.

מלבד שלוש השרים ידעו על הידיעה אותם פקידים ממשלתיים שבתוקף תפקידם ניסחו, הדפיסו והעבירו את תגובת ממשלת ישראל, בה הביעה את דאגתה על החלטת האמריקאים לספק נשק לירדן.

מצרים אלא גם יחסי ירדן-ארצות-הברית. העובדה שהסודות השמורים בין שתי מדי' נות אלה נמסרים לישראל, העמידה את האמריקאים כמצב מבין כלפי הירדנים.

השגרירות האמריקאית דיווחה על ה' ידיעה לטטיס-דיפרטמנט. מכיון שהידיעה על אספקת הנשק האמריקאי לא פורסמה בעתוני ארצות-הברית, שאינם כפופים לאי' סורים והגבלות של צנזורה בטחונות, יכלו פקידי משרד-החוץ האמריקאי לראות ב' פירסומה בעתון ישראלי דחקה, אחרי שה'

סוד הטאנקים

כיצד אפשר לראות בהם ידיו שניתן לסמוך עליו?

מיד אחרי ההדלפה מיהר אחד מראשי דובריו של פרס בעתונות הישראלית, כתב ידיעות אחרונות שייקה בן-פורת, להתרע: "האורינטציה על ארצות-הברית עולה לנו ביוקר רב — ויעידו על כך עיסקת הנשק הירדנית-אמריקאית..."

כך שמכחיבת התועלת הפוליטית לא היה ספק שהדלפת הידיעה שירתה רק את הקו המדיני של אדם אחד — שמעון פרס. ול' חשד זה היו כמה סימוכין.

גם במעריב וגם בידיעות אחרונות הור' פיעו שתי הידיעות על העיסקה ללא חתי' מה. תחת הידיעה במעריב נכתב, "שירות מעריב", ואילו תחת הידיעה בידיעות אחרונות, נכתב, "מאת סופר ידיעות אחרונות." אולם כאשר התבקשו עורכי הצהרונים להסביר מניין הגיעו לידיהם הידיעות, שלא הועברו דרך הצנזורה, נחשפה התמונה במלואה: בידיעות אחרונות כתב אותה ישעיהו בן-פורת, במעריב הביאה לפירסום שמואל שגב.

הטחילידי והטחילידיים של העתונות ה' ישראלית משרתים אמנם בשני עתונים יריבים, אולם שניהם משרתים, ואין זה סוד יותר, אדון אחד: שמעון פרס.

שניהם הם אנשי אמונו, המספקים את עיקר הידיעות לעתונותם בכל הקשור ל' משרד-הבטחון. אם קיים אמנם במציאות המושג יונייטד פרס, הרי בן-פורת ושגב הם ראשיו.

כאשר סוכמו כל החשדות בהתייעצות ש' קויימה בחדרו של אשכול, חשו כל הנוכ' (המשך בעמוד 14)

היו אלה שני תריסרי פקידים, החל מ' מנהלי משרדי ראש-הממשלה, החוץ והבט' חוץ, עוזריהם הקרובים של ראש הממשלה ושרת החוץ, והמוכירות אשר הדפיסו את המכתב.

בהתייעצות שנערכה בחדרו של לוי אש' כול, ניסה ראש הממשלה, בעזרת גולדה מאיר, פנחס ספיר ואבא אבן, לברר כיצד הודלפה הידיעה ומי היה מעוניין בכך.

כל הבירורים הובילו לכיתת אחד. בבי' רור ראשוני שנערך בין אותם פקידים ממשלתיים שנגעו בפרשה בתוקף תפקידם, הכחישו כולם כי הוציאו מפייהם שמץ דבר על אודות העניין. ניראה היה שהידיעה הודלפה לעתונות לא באקראי, אלא על-ידי מישהו שמסר אותה במתכוון כדי לפגוע באשכול ובגולדה. כפי שסברו הם, אירע הדבר דווקא לפני הקרב המכריע עם דויד בן-גוריון בהצעת מפא"י.

מבין אלה שידעו על הפרשה היה רק אדם אחד שהיה חשוד ברצון לפגוע באשכול ובגולדה: סגן שר-הבטחון שמעון פרס.

***

אדונם של שני משרתים

שבוטיים לפני פירסום הידיעה או' דות הסיוע הצבאי האמריקאי לירדן, התפוצצה פרשת עיסקת הנשק בין גרמניה וישראל. היתה זו אחת המהלומות הגדולות ביותר שניחתו על ממשלת אשכול.

כבר בשלבים הראשונים של המפולת מיהר שמעון פרס לנער את חוצנו ואח' ריותו לעניין. אנשי יונייטד פרס בעתונות הישראלית החלו מיד לפרסם פרשנות מדי' נית שהטילה את כל האשם על הצייר

ידיעה נמסרה לממשלת ישראל, צעד מכוון ומחושב מראש בהתאם לכך יכלו להניח כי להדלפה המכוונת שתי סיבות:

● כחנת זדון מצד ממשלת ישראל ל' סכסך בין ממשלות ירדן וארצות-הברית.

● תגובה היסטורית, בלתי מחוכמת אמ' גם, נוכח פיצוץ הסכם הנשק החשאי בין גרמניה המערבית לישראל. כי חוגים רבים סברו שושינגטון עומדת מאחורי פיצוץ ההסכם.

שגרירי ישראל בארצות-הברית, אברהם הרמן, נקרא מיד לטטיס-דיפרטמנט, שם הוטחו בפניו האשמות המורות ביותר נוכח הפירסום. אותה שעה ביקש שגריר ארצות-הברית בישראל, חלט בארבור, פגישה עם שרת-החוץ, השמיע באזניה את מורת רוחה הזועמת של ממשלתו.

לגולדה מאיר שלא היו חסרות לה בעיות גם מלבד התקרית עם ארצות-הברית, לא נותרה הברירה אלא לתבוע מלוי אשכול לגלות מיד את האשם בהדלפה, להענישו בחומרה.

***

הדלפה בטרם קרב

הידיעה על החלטת ממשלת ארצות-הברית לספק נשק נוסף לירדן, ותגובת ישראל על כך, היו ידועות במדינה רק למתי-מעט. מבין שרי הממשלה ידעו על כך רק שלושה: ראש הממשלה לוי אשכול, שרת החוץ גולדה מאיר וסגן ראש-הממשלה אבא אבן. מיד לאחר פירסום הידיעה יצא אבן לארצות-הברית בבהלה, בין השאר כדי להרגיע את אנשי הטטיס-דיפרטמנט, להבטיח להם שהפירסום לא נעשה ביוזמתה

צהרון זה, בו פורסמה הידיעה בהצנעה, כבר היו מודפסים כולם.

כאשר נודע לפני שובע כי ראש הממ' שלה, לוי אשכול, מינה ועדת-חקירה, "כדי לברר ולקבוע את הנסיבות והפרטים ה' קשורים בפירסום ידיעות על סיוע צבאי אמריקאי לירדן", כבר הספיקו העניינים להתגלגל במהירות רבה.

***

ירדן או היספאניה

גאית במשרדי השגרירות האמרי' קרית בישראל קוראים את מעריב, וגם שם נדהמו הפקידים הבכירים למקרא ה' ידיעה. כי ידיעה זו לא היתה רק סודה של גולדה מאיר, אלא גם אחד הסודות השמורים של משרד-החוץ האמריקאי. מזה שבע שנים לערך מספקת ארצות-הברית נשק לירדן בכמות מוגבלת. אולם לפני כשנתיים נתנם בין האמריקאים ל' ירדנים חווה להספקת נשק בכמות גדולה יותר. חווה זו כלל את אספקתם של 42 טאנקים, מדגם אמ' 48. טאנקים מאותו דגם קיבלה ישראל מגרמניה. טאנקים אלה הגיעו לירדן רק בקיץ האחרון. בינואר 1965 החליטה הממשלה האמריקאית להיענות ל' פניית ירדן ולספק לה נשק נוסף בשחי של 150 מיליון דולאר.

גם הירדנים וגם האמריקאים היו מעוני' יינים לשמור סיוע זה בסוד. לתוסין מלך ירדן היה הדבר דרוש במסגרת יחסיו עם גמאל עבד-אל-נאצר. הוא לא היה מעוניין להופיע במחנה הערבי המלוכני, אליו הצ' טרף, כיצוא-דופן המקבל סיוע ישיר מ' ארצות-הברית.

פיצוץ ההסכם הסודי, דווקא בישראל, עלול היה לשבש לא רק את יחסי ירדן—